

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра ПСИХОЛОГІЇ

На правах рукопису

СТЕФЮК КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У
ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Спеціальність 053 Психологія
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

* Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
Деркач Лідія Миколаївна,
доктор психологічних наук,
професор кафедри

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 6 від 01.02.2022

Завідувач кафедри

(підпис) Людмила ПРІСНЯКОВА
(І'мя, ПРІЗВИЩЕ)

Дніпро, 2022

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра _____ психології
Освітній ступінь _____ магістр
Спеціальність _____ 053 психологія
Освітня програма _____ психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
психології

Людмила ПРИСНЯКОВА

(підпис) **Ім'я, ПРИЗВИЩЕ**

«10» лютого 2022 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

СТЕФІЮК КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

1. Тема роботи _____ «Особливості когнітивної сфери у дошкільному віці»

2. Науковий керівник _____ доктор психологічних наук, професор

Деркач Лідія Михайлівна.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи на кафедру _____ 14.02.2022р

4. Мета кваліфікаційної роботи _____ полягає у теоретико-емпіричному дослідженні особливостей розвитку когнітивної сфери у дошкільному віці та

у розробці й експериментальній перевірці комплексу занять з розвитку сприйняття, уваги, мислення, уваги, пам'яті дітей.

5. Завдання випускної кваліфікаційної роботи _____

Аналіз основних теоретичних підходів до проблеми дослідження когнітивної сфери дітей дошкільного віку в роботах вітчизняних та зарубіжних психологів.

Висвітлення поняття когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку, особливостей і специфіки її розвитку.

Експериментальну перевірку ефективності комплексу занять, включених до продуктивних видів діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Аналіз результатів проведеної роботи й формулювання висновків.

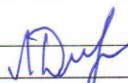
Консультанти розділів роботи _____

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	28.09.2021	24.10.2021
Теоретичні розділи	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	15.10.2021	27.12.2021
Емпіричні розділи	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	15.10.2021	19.10.2021
Аналіз та практичні рекомендації	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	11.11.2021	11.11.2021
Список використаних літературних джерел	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	15.11.2021	16.11.2021
Підготовка доповіді та презентації	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	20.01.2022	20.01.2022
Полання кваліфікаційної роботи	Деркач Лідія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор	19.02.2022	19.02.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

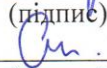
№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ	Жовтень 2021р.	виконано
2.	I Розділ	Листопад 2021р.	виконано
3.	II Розділ	Грудень 2021р.	виконано
4.	III Розділ	Січень 2022 р	виконано
6.	Робота в цілому	Лютий 2022р.	виконано

Науковий керівник

(підпис)

Лідія ДЕРКАЧ

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Катерина СТЕФЮК

Дата видавання завдання 29.09.2021 р

РЕФЕРАТ

«ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ»

здобувач вищої освіти **СТЕФЮК КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА**

Актуальність дослідження. Основи майбутньої особистості закладаються на етапах психічного розвитку в дошкільному дитинстві. Саме в цей період приділяється якомога більше уваги для досліджень в таких галузях як виховання, навчання і розвиток. В сучасній психологічній науці останнім часом напрацьовується величезна кількість психодіагностичних і розвивальних засобів, які дозволяють діагностувати й розвивати когнітивну сферу дитини у дошкільному віці. Розвинуті пізнавальні процеси (сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага) допомагають дітям набувати знань про себе і про світ навколо себе, засвоювати і запам'ятовувати інформацію і в подальшому вирішувати конкретні завдання.

Науково-психологічного підходу потребує емпіричне дослідження когнітивних процесів. І в найкращий спосіб, всі вони можуть бути розглянуті через провідну діяльність конкретного періоду розвитку особистості - а саме в дошкільному віці через продуктивні види діяльності. Моделюючи предмети навколишнього середовища, продуктивна діяльність призводить до створення реального продукту (малюнку, об'ємного зображення або конструкції), в якому уявлення про ситуацію чи об'єкт отримує матеріальне втілення. В процесі пізнання дитиною дійсності ознаки та якості зображувальних предметів виступають відправними точками.

Тема є актуальною за низкою причин. Людина має якомога раніше отримати позитивний соціальний досвід реалізації власних ідей і життєвих планів. Унікальність особистості виявляється не в її зовнішності, а в тому, що людина вкладає або привносить у своє соціальне оточення. Особистісне зростання і самореалізацію стимулює ситуація соціального прийняття, в якій опиняється особистість, але це відбувається лише за умови, якщо те, що особистості здається значущим викликає зацікавленість і в інших людей. Це

по-перше, а по-друге, ідея гармонійного різноманіття як перспективна форма соціального розвитку, передбачає вміння виявляти продуктивну ініціативу.

Пізнавальна активність дитини у дошкільному віці являє собою якість, що має безперервний розвиток і відображає готовність до пізнання, інтерес до будь-чого, прояви перетворювальних дій по відношенню до об'єктів, що оточують її, а також позитивне емоційне переживання під час отримання нової інформації. Розвиток когнітивної сфери дитини у дошкільному віці є складною взаємодією різних форм мислення, але ж в розвитку різних форм мислення величезну роль відіграє уява дитини дошкільного віку, завдяки якій формуються образи об'єктів. Взагалі, уява, на думку багатьох спеціалістів, виконує дуже важливу функцію для розвитку в дитячому віці (пізнавальну), але ж, важливо підкреслити, що когнітивний розвиток є можливим лише за умови наявності взаємозв'язку мисленневих процесів і практичних дій, що перетворюють об'єкт пізнання.

Дослідження когнітивної сфери особистості здійснювалися вітчизняними й зарубіжними вченими: Ф.Барлеттом, Б.Величковським, П.Гальперіним, В.Зінченко, О.Леонтєвим, Д.Раппопортом, М.Холодною, Ф.Хольцманом, проте недостатньо уваги приділяється проблемі особливостей розвитку когнітивної сфери дітей дошкільного віку, вихователями, психологами, батьками не використовуються ефективні засоби покращення пізнавальних процесів, не мають системного характеру заходи, спрямовані на підвищення рівня розвитку уяви, сприйняття, уваги, пам'яті, образного та логічного мислення.

Отже, актуальність досліджуваної проблеми, недостатній рівень теоретичної та практичної розробленості, необхідність її глибокого вивчення й послідовного вирішення на рівні психологічної теорії та практики зумовили вибір теми дослідження **«Особливості розвитку когнітивної сфери у дошкільному віці»**.

Мета дослідження полягає у теоретико-емпіричному дослідженні особливостей розвитку когнітивної сфери у дошкільному віці та у розробці й

експериментальній перевірці комплексу занять з розвитку сприйняття, уяви, мислення, уваги, пам'яті дітей.

Завдання дослідження сформульовані на основі мети дослідження і передбачають:

- > аналіз основних теоретичних підходів до проблеми дослідження когнітивної сфери дітей дошкільного віку в роботах вітчизняних та зарубіжних психологів;
- > висвітлення поняття когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку, особливостей і специфіки її розвитку;
- > експериментальну перевірку ефективності комплексу занять, включених до продуктивних видів діяльності дітей старшого дошкільного віку;
- > аналіз результатів проведеної роботи й формулювання висновків.

Об'єкт дослідження когнітивна сфера дитини дошкільного віку.

Предмет дослідження: особливості розвитку когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку в процесі продуктивної діяльності.

Теоретичне значення дослідження:

- > систематизовано й узагальнено знання про особливості когнітивної сфери у дошкільному віці й процесу її розвитку;
- > проаналізовано зв'язок розвитку когнітивної сфери із залученням дошкільників до продуктивних видів діяльності;
- > розроблено й апробовано комплекс занять (включених до продуктивних видів діяльності) з розвитку пізнавальних процесів дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані батьками, практичними психологами, вихователями закладів дошкільної освіти при роботі з дітьми старшого дошкільного віку для підвищення рівня розвитку уяви, сприйняття, пам'яті, уваги, наочно-образного, логічного та просторового мислення дітей дошкільного віку, а також для вдосконалення здатності

встановлювати причинно-наслідкові зв'язки певних явищ і об'єктів навколишньої дійсності.

Полігон дослідження: дослідження проводилося на базі Комунального закладу "Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №71 комбінованого типу" Криворізької міської ради. В дослідженні приймали участь 16 дітей у віці 5-7 років (8 дівчат і 8 хлопців).

Апробація результатів та публікації. Основні теоретичні й практичні результати дослідження оприлюднені автором у доповідях на студентських конференціях:

1. Катерина Стефюк. Діагностика просторового мислення старших дошкільників. «Актуальні питання психології: теорія, методика, практика». Матеріали X-ї Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції 25-26 жовтня 2021 року / за ред. О.Д. Сафіна. Умань. 94 с. С.83-86.

2. Катерина Стефюк. Вплив продуктивних видів діяльності на розвиток інтелектуальних можливостей дітей старшого дошкільного віку. «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених». Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 19 листопада 2021 року. Одеса Молодіжна наукова ліга, 2021. с. С.278-280.

3. **Структура роботи:** Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (53 найменування), 3 таблиць, 8 рисунків та 13 додатків на 19 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи - 107 сторінок. Обсяг основного змісту кваліфікаційної роботи становить 82 сторінки.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	20
1.1. Теоретичний аналіз особливостей розвитку когнітивної сфери дітей дошкільного віку.....	20
1.2. Фактори, що обумовлюють психологічні особливості дітей дошкільного віку.....	30
1.3. Розвиток когнітивної сфери в старшому дошкільному віці.....	35
РОЗДІЛ 2. ПРОДУКТИВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ В СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	45
2.1. Аналіз продуктивних видів діяльності у старшому дошкільному віці.....	45
2.2. Вплив зображувальної, конструктивної та дослідницької діяльності на розвиток когнітивних процесів дітей старшого дошкільного віку.....	53
2.3. Комплекс занять (включених до продуктивних видів діяльності) з розвитку і когнітивних процесів дітей старшого дошкільного віку.....	57
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНО-ЕКСЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ В ПРОЦЕСІ ПРОДУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	68
3.1. Діагностика розвитку когнітивної сфери у старшому дошкільному віці.....	68
3.2. Організація продуктивної діяльності дітей старшого дошкільного віку в закладах шкільної	

освіти.....	79
3.3. Аналіз дослідно-експериментальної роботи.....	84
ВИСНОВКИ.....	93
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	96
ДОДАТКИ.....	101

ВСТУП

Актуальність дослідження. Основи майбутньої особистості закладаються на етапах психічного розвитку в дошкільному дитинстві. Саме в цей період приділяється якомога більше уваги для досліджень в таких галузях як виховання, навчання і розвиток. В сучасній психологічній науці останнім часом напрацьовується величезна кількість психодіагностичних і розвивальних засобів, які дозволяють діагностувати й розвивати когнітивну сферу дитини у дошкільному віці. Розвинуті пізнавальні процеси (сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага) допомагають дітям набувати знань про себе і про світ навколо себе, засвоювати і запам'ятовувати інформацію і в подальшому вирішувати конкретні завдання.

Науково-психологічного підходу потребує емпіричне дослідження когнітивних процесів. І в найкращий спосіб, всі вони можуть бути розглянуті через провідну діяльність конкретного періоду розвитку особистості - а саме в дошкільному віці через продуктивні види діяльності. Моделюючи предмети навколишнього середовища, продуктивна діяльність призводить до створення реального продукту (малюнку, об'ємного зображення або конструкції), в якому уявлення про ситуацію чи об'єкт отримує матеріальне втілення. В процесі пізнання дитиною дійсності ознаки та якості зображувальних предметів виступають відправними точками.

Тема є актуальною за низкою причин. Людина має якомога раніше отримати позитивний соціальний досвід реалізації власних ідей і життєвих планів. Унікальність особистості виявляється не в її зовнішності, а в тому, що людина вкладає або привносить у своє соціальне оточення. Особистісне зростання і самореалізацію стимулює ситуація соціального прийняття, в якій опиняється особистість, але це відбувається лише за умови, якщо те, що особистості здається значущим викликає зацікавленість і в інших людей. Це по-перше, а по-друге, ідея гармонійного різноманіття як перспективна форма соціального розвитку, передбачає вміння виявляти продуктивну ініціативу.

Пізнавальна активність дитини у дошкільному віці являє собою якість,

що має безперервний розвиток і відображає готовність до пізнання, інтерес до будь-чого, прояви перетворювальних дій по відношенню до об'єктів, що оточують її, а також позитивне емоційне переживання під час отримання нової інформації. Розвиток когнітивної сфери дитини у дошкільному віці є складною взаємодією різних форм мислення, але ж в розвитку різних форм мислення величезну роль відіграє уява дитини дошкільного віку, завдяки якій формуються образи об'єктів. Взагалі, уява, на думку багатьох спеціалістів, виконує дуже важливу функцію для розвитку в дитячому віці (пізнавальну), але ж, важливо підкреслити, що когнітивний розвиток є можливим лише за умови наявності взаємозв'язку мисленневих процесів і практичних дій, що перетворюють об'єкт пізнання.

Дослідження когнітивної сфери особистості здійснювалися вітчизняними й зарубіжними вченими: Ф.Барлеттом, Б.Величковським, П.Гальперінім, В.Зінченко, О.Леонтьєвим, Д.Раппопортом, М.Холодною, Ф.Хольцманом, проте недостатньо уваги приділяється проблемі особливостей розвитку когнітивної сфери дітей дошкільного віку, вихователями, психологами, батьками не використовуються ефективні засоби покращення пізнавальних процесів, не мають системного характеру заходи, спрямовані на підвищення рівня розвитку уяви, сприйняття, уваги, пам'яті, образного та логічного мислення.

Отже, актуальність досліджуваної проблеми, недостатній рівень теоретичної та практичної розробленості, необхідність її глибокого вивчення й послідовного вирішення на рівні психологічної теорії та практики зумовили вибір теми дослідження **«Особливості розвитку когнітивної сфери у дошкільному віці»**.

Мета дослідження полягає у теоретико-емпіричному дослідженні особливостей розвитку когнітивної сфери у дошкільному віці та у розробці й експериментальній перевірці комплексу занять з розвитку сприйняття, уяви, мислення, уваги, пам'яті дітей.

Завдання дослідження сформульовані на основі мети дослідження і

передбачають:

> аналіз основних теоретичних підходів до проблеми дослідження когнітивної сфери дітей дошкільного віку в роботах вітчизняних та зарубіжних психологів;

> висвітлення поняття когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку, особливостей і специфіки її розвитку;

> експериментальну перевірку ефективності комплексу занять, включених до продуктивних видів діяльності дітей старшого дошкільного віку;

> аналіз результатів проведеної роботи й формулювання висновків.

Об'єкт дослідження когнітивна сфера дитини дошкільного віку.

Предмет дослідження: особливості розвитку когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку в процесі продуктивної діяльності.

Теоретичне значення дослідження:

> систематизовано й узагальнено знання про особливості когнітивної сфери у дошкільному віці й процесу її розвитку;

> проаналізовано зв'язок розвитку когнітивної сфери із залученням дошкільників до продуктивних видів діяльності;

> розроблено й апробовано комплекс занять (включених до продуктивних видів діяльності) з розвитку пізнавальних процесів дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані батьками, практичними психологами, вихователями закладів дошкільної освіти при роботі з дітьми старшого дошкільного віку для підвищення рівня розвитку уяви, сприйняття, пам'яті, уваги, наочно-образного, логічного та просторового мислення дітей дошкільного віку, а також для вдосконалення здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки певних явищ і об'єктів навколишньої дійсності.

Полігон дослідження: дослідження проводилося на базі

Комунального закладу "Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №71 комбінованого типу" Криворізької міської ради. В дослідженні приймали участь 16 дітей у віці 5-7 років (8 дівчат і 8 хлопців).

Апробація результатів та публікації. Основні теоретичні й практичні результати дослідження оприлюднені автором у доповідях на студентських конференціях:

4. Катерина Стефюк. Діагностика просторового мислення старших дошкільників. «Актуальні питання психології: теорія, методика, практика». Матеріали X-ї Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції 25-26 жовтня 2021 року / за ред. О.Д. Сафіна. Умань. 94 с. С.83-86.

5. Катерина Стефюк. Вплив продуктивних видів діяльності на розвиток інтелектуальних можливостей дітей старшого дошкільного віку. «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених». Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 19 листопада 2021 року. Одеса Молодіжна наукова ліга, 2021. с. С.278-280.

1. **Структура роботи:** Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (53 найменування), 3 таблиць, 8 рисунків та 13 додатків на 19 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи - 107 сторінок. Обсяг основного змісту кваліфікаційної роботи становить 82 сторінки.

ВИСНОВКИ

1. Когнітивна сфера є єдиною функціональною системою дошкільника, яка дозволяє пізнавати навколишній світ. Когнітивний розвиток особливо інтенсивно відбувається саме у період дошкільного дитинства. Дитина, в процесі того, як вона поступово дорослішає, складаючи власну картину світу, перетворюється в активну особистість. Психічні процеси, інтерес, здібності та включення у діяльність допомагають їй в цьому.

Когнітивні процеси, як засіб розвитку когнітивної сфери дошкільника, це - психічні процеси, за допомогою яких формуються образи оточуючої дійсності.

Отримання людиною знань про оточуючий світ і про саму себе забезпечують саме когнітивні психічні процеси. Ці процеси (мислення, сприймання, увага, пам'ять, уява) інтенсивно розвиваються саме у дошкільному віці. Всі когнітивні процеси тісно взаємопов'язані.

У дослідженні поняття когнітивної сфери дітей дошкільного віку нами визначено як прагнення зрозуміти, дізнатися, досягнути, знайти, відчувати радість успіху від самостійно знайденого шляху вирішення будь-якого завдання або пролеми, а також прояв творчості, самостійності, ініціативи в процесі діяльності.

Особливості розвитку когнітивної сфери у дошкільному віці є в тому, що психічні процеси, спрямовані на пізнання частіше за все мають мимовільний характер. Батьки й вихователі з метою всебічного розвитку мають спрямовувати увагу, інтерес і активність дитини як на заняттях в закладі дошкільної освіти так і у повсякденному спілкуванні з дітьми.

2. В рамках нашого дослідження, до факторів, що обумовлюють психологічні особливості дітей дошкільного віку, в першу чергу відноситься спілкування дитини з дорослим й однолітками, а також, специфіка відношення дорослих до дітей; стиль виховання; різні види діяльності (ігрова, продуктивна, трудова); освітня програма, за якою навчається дитина; креативні якості вихователя; психологічна атмосфера в сім'ї.

3. У дослідженні під розвитком когнітивної сфери дітей старшого дошкільного розумітимемо складний комплексний феномен, який включає розвиток когнітивних процесів: сприймання; уяви; уваги; пам'яті; логічного, наочно-образного та просторового мислення, що являють собою різні форми орієнтації в навколишньому світі, в собі самої і регулюють її діяльність.

4. Продуктивна (практична або творча) діяльність - це робота, спрямована на перетворення вихідного матеріалу або поєднання матеріалів в кінцевий продукт, який буде відповідати задуму. Заняття продуктивною діяльністю зазвичай мають ігрову форму проведення. Соціалізуватися, випрацювати такі важливі для подальшого ступеня освіти якості, як послідовність у виконанні завдання, а також розвинути графічні навички, дітям допомагають саме продуктивні види діяльності. Таким чином, практична активність у поєднанні з грою, готує психіку дошкільників до навчання в школі.

Зображувальна діяльність, конструювання та експериментування сприяють розкриттю індивідуальності дитини, емоції, які отримує дитина при роботі з різним матеріалом є рушійною силою, яка допомагає дитині впоратися з різними складнощами й негативними життєвими обставинами.

5. Експериментальне дослідження проводилося на базі КЗ «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 71 комбінованого типу» Криворізької міської ради. В закладі дошкільної освіти діє 6 груп, в яких перебувають діти віком від 2 до 7 років життя. В експериментальній роботі приймали участь 16 дітей у віці років (8 дівчат і 8 хлопців).

Результати контрольного етапу експерименту підтвердили:

> ефективність запропонованого комплексу занять з розвитку когнітивних процесів дітей старшого дошкільного віку в контексті дослідження - повністю зник низький рівень, всі учасники мають середній та високий рівні розвитку когнітивних процесів, що свідчить про значне підвищення загального рівня

> доцільність застосування запропонованого комплексу занять в освітньому процесі закладів дошкільної освіти з метою підвищення загального рівня розвитку когнітивної сфери дітей старшого дошкільного віку.